

PLAN FOR TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Rindal kommune

«Når vi vet hvilken kraft som ligger i å gi hverandre gode ord, kunne vi godt benytte oss av det enda oftere. Ros gir oss selvtillit. Oppmuntring gir oss mot» (HMK Harald)

«En god barndom varer livet ut»

Opplevelser og erfaringer i barndommen gir avtrykk og har betydning for hvordan vi mestrer livene våre videre. Vi som barnehage og hele laget rundt barna må bidra til at de gode opplevelsene blir varige, og at det som skaper utrygghet blir redusert.

Vi vet mye om hva som skal til for å gi barn og unge en god oppvekst. Trygge voksne, nære relasjoner, følelse av tilhørighet og tillit og gode barnehager og skoler er noen av de viktigste elementene.

Målet er et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø som hindrer at uheldige mønster utvikler eller fester seg over tid.

Rindal kommune skal arbeide målretta for et trygt og godt barnehagemiljø. Alle som arbeider i kommunen er forpliktet til å delta i dette arbeidet, og inneha nulltoleranse for krenkelser og mobbing.

Barnehagen har en viktig rolle i barns utvikling av sosial kompetanse. Personalet skal arbeide systematisk med forebygging ved å reflektere, drøfte hvordan vi møter og behandler hverandre. Mobbeatferd forekommer også i barnehagen. Det er derfor viktig at vi har kunnskap om hvordan oppdage mobbing, og hvilke tiltak vi kan sette inn.

Barn erfarer verden på godt og vondt slik verden er, men de trenger hjelp av voksne for å forstå og mestre det som skjer. De trenger hjelp til å forstå sin egen rolle i samspill, de trenger hjelp til å finne ut alt som er vanskelig, til å finne ut av leken som går i stå og alle de vanskelige følelsene som oppstår når ting bli utfordrende.

Et trygt og godt barnehagemiljø handler om mer enn fravær av mistrivsel og krenkelser. Et slikt miljø skal også fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna. Å skape et trygt og godt miljø i barnehagen er et kontinuerlig, forebyggende arbeid.

- At barnehagemiljøet er trygt betyr blant annet at barna ikke skal komme til skade og at barna skal føle at barnehagen er et trygt sted å være. Trygghet handler også om å vite at barnehagen tar tak hvis noe skjer.
- At barnehagemiljøet er godt, kan blant annet handle om at barna skal trives i barnehagen, at de er inkludert i barnegruppa og opplever å være betydningsfulle for fellesskapet. Det å gå i barnehagen skal være en positiv opplevelse.
- Det er barnas subjektive opplevelse av barnehagemiljøet som avgjør om det er trygt og godt. Personalet i barnehagen må være bevisste på hva som påvirker det enkelte barns opplevelse av barnehagemiljøet.

Å tilhøre et fellesskap er et grunnleggende behov for mennesker i alle aldre.

lover og overordna føringer

Det er flere sentrale føringer for hvordan vi skal arbeide med trygt og godt barnehagemiljø

Barnehageloven

I barnehagelovens formålsparagraf, f. § 1 kommer det tydelig frem at barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme vennskap, tillit og menneskeverd.

Rammeplan for barnehager

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver gir styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet.

Barnehagens ansvar for å forebygge, avdekke og håndtere krenkelser og mobbing er tydeliggjort og konkretisert i ny rammeplan. Videre fremgår det av rammeplanen at: Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette. Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap. Under dette punktet i rammeplanen er det også listet opp forpliktende punkter for personalets arbeid.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler

I forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler § 12 fremgår det at barnehagen skal fremme trivsel og gode psykososiale forhold. Dette stiller krav til barnehagenes arbeid med det psykososiale miljøet. Barnehagene må ha rutiner som aktivt fremmer et godt psykososialt miljø. Forskriften understøtter barnehagelovens formålsparagraf

FNs barnekonvensjon

Flere artikler i FN sin barnekonvensjon. Artikkel 11 er relevante med tanke på arbeidet mot mobbing og diskriminering. Artikkel 6 omhandler barns rett til liv og utvikling, og artikkel 12 omhandler barnets rett til å si sin mening og bli hørt i alle forhold som vedrører barnet. Barnets synspunkter skal tillegges behørig vekt i samsvar med barnets alder og modenhet. Dette er også gjeldende i enhver administrativ eller rettslig saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom representant eller eget organ. Artikkel 16 omhandler barns rett til privatliv og ulovlige angrep mot sin ære eller omdømme.

Artikkel 19, omhandler at barn skal beskyttes mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk. Partene skal treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative, sosiale og opplæringsmessige tiltak for å beskytte barnet.

Mobbing og krenkelser

«Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller barn som krenker barnets opplevelse av å høre til og være en betydningsfull person for fellesskapet»

(Ingrid Lund - professor i spesialpedagogikk)

Det finnes ulike definisjoner på hva mobbing er, men i bunn og grunn handler det om at barnet ikke har det bra og går glipp av fellesskap, lek og læring. Barnehagebarn mobber ikke for å skade andre barn. De ønsker å føle samhold med noen barn og kan derfor stenge ut andre.

I barnehagen handler det om å se at mobbing oppstår som et resultat av «sosiale prosesser på avveie» og dette er alltid den voksnes ansvar.

Barn er nysgjerrige, aktive og utforskende. De prøver ut handlinger overfor både sine fysiske og sine sosiale omgivelser for å se hva som skjer, og fortsetter med det alt etter hvilket resultat eller hvilke reaksjoner de får på det de prøver ut. Når barna begynner å eksperimentere med sosiale roller, sosiale spilleregler og ulike måter å være på overfor hverandre, kan det også forekomme mobbeatferd. Dersom en negativ handling gir en sosial gevinst (for eksempel tilhørighet og popularitet), kan det være veldig fristende å gjenta – selv om man egentlig ikke ønsker å gjøre noe vondt. Forskning viser at om slike typer negative handlinger får utvikle seg i barnegruppa, kan det etter hvert bli mer stabilt handlingsmønster. Barna lærer seg da uhensiktsmessige væremåter.

Barnets opplevelse av krenkelse er knyttet til ekskludering fra fellesskapet og utestenging i lek. Ekskluderingen kan være både verbal og psykisk, og barn oppfatter den som indirekte mobbing fra andre barn. De opplever også en usynliggjøring når de blir oversett av barnehagepersonalet og/eller andre barn i lek og hverdagssituasjoner.

Krenkelse er et samlebegrep for ord og handlinger der en persons verdighet eller integritet blir krenket. Vi kan derfor si at krenkelser handler om brudd på barnas behov for å høre til.

De som krenker andre må også ivaretas, det å krenke andre er ofte et signal på at man ikke har det bra.

Barnehagen, sammen med de foresatte, har ansvar for å gi barna gode betingelser for å utvikle toleranse og en inkluderende holdning.

«Alle har noe godt i seg. Også de som mobber andre – enten det er gjennom ord eller handling. Den sterke viljen som bærer oss, kan også brukes til dette: - Å bestemme seg for å slutte å mobbe, og oppføre oss ordentlig mot hverandre» (Kong Harald)

Forebyggende arbeid

Personalets skal arbeid systematisk for et trygt og godt barnehagemiljø

«Barns trivsel er de voksnes ansvar»

Det er de voksnes ansvar å støtte barn i etablering av vennskap og utvikling av lekekompetanse. I tillegg til vennskap har inkludering i lek en avgjørende rolle for barns opplevelse av tilhørighet

Ansatte skal arbeides systematisk, langsiktig og målbevisst med holdninger, verdier og god praksis for å skape et godt og inkluderende leke – og læringsmiljø.

Personalet skal legge stor vekt på å bygge gode relasjoner til hvert barn. De voksne må se den enkelte, og være tålmodige med alle. Små barn har behov for forutsigbarhet, stabilitet, beskyttelse og trygghet i nær relasjon til andre. Derfor trenger barna varm, sensitiv og stimulerende omsorg fra de ansatte i barnehage.

Personalet skal også hjelpe barn til å utvikle ferdigheter og strategier som gjør de bedre kan stå opp mot å beskytte seg mot mobbing.

Personalet jobber systematisk med trygge og gode relasjoner til alle barn i gruppa.

I hverdagen betyr dette:

- Tilgjengelige og tilstedeværende voksne (med kropp og hode).
- Jobbe systematisk med relasjonsbygging barn-barn og voksen-barn.
- Trøste, hjelp, være nærværende og engasjerte.
- Møte barn med vennlighet, åpne armer og varme klemmer.
- Voksne som hjelper til med å regulere barnas følelser og atferd på en klok måte. (Klokere-sterkere-god).

Være en god rollemodell!

Den voksne er modell for barns møte med andre. Personalets forståelse av barn og barns atferd er grunnlaget for hvordan den voksne ser, reflekterer, handler og evaluerer egen praksis. Det er personalets holdninger som ligger til grunn for de handlinger som utføres. Gode rollemodeller snakker ikke nedsettende til eller om andre, verken barn, foreldre eller kolleger.

Barn lytter til og observerer hva vi voksne gjør. De gjør som vi gjør, ikke som vi sier. Da må vi også være gode rollemodeller. Voksnes holdninger til et barn påvirker de andre barnas holdninger til barnet. Det gir de ansatte i barnehagen et særskilt ansvar for å være bevisst på hvordan vi omtaler og oppfører oss mot andre.

Vennskap, lek og sosial kompetanse

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, for sosial og språklig samhandling.

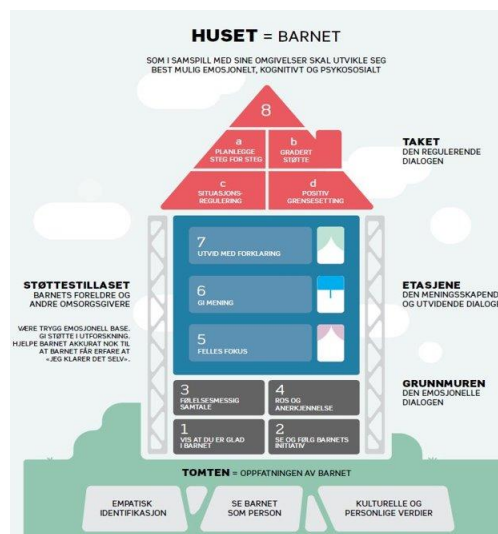
Det å oppleve vennskap berører mange sentrale sider av det å være menneske, og er grunnleggende for å trives i livet, både her og nå som barn i barnehagen, men også gjennom hele oppveksten og som voksent menneske.

Vennsksapsrelasjoner rommer både glede, fellesskapsfølelse, og felles humor, men det kan også innebære konflikter og utestengelse. Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre, og omfatter ferdigheter, kunnskap og holdninger som utvikles gjennom samspill med andre. Det aller viktigste vi jobber med er derfor at alle barn skal få være med i positivt samspill og lek med andre barn. Det går ikke alltid av seg selv, men personalet har opparbeidet mye kompetanse og erfaring med hva vi kan gjøre slik at leken blir meningsfull for alle.

I barnehagen i Rindal skal barna erfare at de er betydningsfulle for fellesskapet, og er i positivt samspill med barn og voksne.

I hverdagen betyr dette:

- Alle ansatte jobber systematisk med å forebygge krenkelser, og arbeider etter barnehagens handlingsplan for trygt og godt barnehagemiljø
- Voksne som er «tett på», leder barna inn på gode spor og positivt samspill med andre barn.
- Bevisste voksne som legger til rette, støtter, gir god tid og rom for lek i et variert og inspirerende lekemiljø.
- Alle barn blir sett, hørt og får medvirke i egen barnehagehverdag
- Voksne som støtter barna i å sette egne grenser, og respektere andres grenser.
- Organisere ulike samarbeidsprosjekter, og aktiviteter for å skape vennskap og tilhørighet.
- Gode, trygge og tydelige voksne når det settes rammer og kloke grenser (større, sterkere, klokere og god).
- Støtte barna i å mestre motgang, håndtere ulike utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.
- Forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.

Tiltakskort – psykososialt barnehagemiljø

Kapittel 8 i lov om barnehager

§ 41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid

§ 42. Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

§ 43. Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Handling	Ansvar
Dersom en ansatt får mistanke om eller kjennskap til at et barn utsettes for krenkelser som utestenging, mobbing, vold diskriminering eller trakassering: • Grip inn umiddelbart og stopp situasjonen. • Varsle styrer. • I alvorlige tilfeller varsle oppvekstfaglig ansvarlig (barnehagemyndighet) • Undersøk saken gjennom samtaler med ansatte, barn og foresatte. Bruk observasjoner, loggfør hendelser, barnesamtaler (eget skjema), sosiogram. • Vurdere om PPT skal involveres. Komme på observasjon av barnehagemiljøet (Egen rutine) Innhent samtykke fra foresatte. • God dialog med foresatte. Informer og trygge foresatte på at personalet tar dette på alvor, lytt til det foresatte formidler. • Utarbeid aktivitetsplan (egen mal) Gjennomfør ekstra foreldresamtaler der tiltak drøftes.	Den som oppdager hendelsen Styrer/pedagogisk leder Alle ansatte/styrer Pedagogisk leder/styrer Pedagogisk leder/styrer Avklar ansvarsfordeling Styrer/pedagogisk leder
Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering: • Meld straks fra til styrer. • Meld fra til oppvekstfaglig ansvarlig (barnehagemyndighet). • Undersøk saken: Observasjoner, samtaler med ansatte, barn og foresatte. • God dialog med foresatte. Informer og trygge foresatte på at personalet tar dette på alvor, lytter til det foresatte har å si. • Utarbeid aktivitetsplan og følg opp underveis	Alle ansatte Styrer Alle ansatte Styrer/Pedagogisk leder Styrer/pedagogisk leder

Dersom styrer krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold eller diskriminering eller trakassering: • Meld fra til oppvekstfaglig ansvarlig eller kommunedirektør direkte. • Undersøk saken: samtaler med ansatte, barn og foresatte, observasjoner. • Informer og trygge foresatte. • Vurder om det er grunnlag for tiltak eller om saken kan avsluttes. • Dersom saken skal følges opp skal det utarbeides en aktivitetsplan (egen mal).	Den oppdager hendelsen/pedagogisk leder Oppvekstfaglig ansvarlig/barnehagemyndighet Pedagogisk leder/styrer. Avklar arbeidsfordeling Pedagogisk leder/styrer Pedagogisk leder/styrer
Oppfølging • Evaluer og eventuelt juster tiltakene i aktivitetsplanen jevnlig. • Gi foresatte anledning til å komme med innspill på tiltakene.	Ansvar Styrer/pedagogisk leder Styrer/pedagogisk leder
Forebygging • Informasjon om at barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. Tema på Foreldremøter og foreldresamtaler, samarbeidsutvalg, foreldrekontakter, nytilsatte. • Tema på avdelingsmøter, kurs- og planleggingsdager, styremøter, ledermøter oppvekst, tverrfaglige møter Jobbe med praksisfortellinger. Veilede og utfordre hverandre, stille spørsmål, reflektere sammen. • Gode rutiner for observasjon, loggføring, dokumentasjon for å avdekke krenkelser. Gode rutiner for å ivareta personvernet, og taushetsplikt. • Jevnlige barnesamtaler (eget skriv) • Kartlegge relasjoner 2 gang i året, eller ved behov (eget skjema) • Delta i lek og observere det som foregår	Ansvar Styrer/pedagogisk leder Styrer/pedagogisk leder Styrer/pedagogisk leder Alle ansatte Alle ansatte Alle ansatte Alle ansatte

Vedlegg

Kartlegging av relasjoner barn- voksen.

Relasjonen mellom voksne og barn er den viktigste faktor for barns læring og utvikling. Det er personalets ansvar å sikre en god relasjon. Relasjonsskjema (utviklet av Kari Pape) er delt inn etter fargekoder. Alle voksne i barnehagen skal kartlegge sin egen relasjon/holdninger til det enkelte barn. Er ikke relasjonen god («god» betyr her at man må ha «en utmerket kontakt med barnet»), er det den voksnes oppgave å endre relasjonen.

Barnas navn				

Rød	Svart	Blå	Grønn
Barnet du blir svak for og kan gi privileger	Barnet du lett irriterer deg over	Barnet tar sjelden eller aldri kontakt med deg	Du har en utmerket kontakt med dette barnet, men det hører likevel ikke inn under rød.
Barnet du umiddelbart forstår og blir ekstra glad i	Barnet som kan få det til å koke over i deg.	Barnet krever lite av deg	
Barnet du blir så følelsesmessig involvert i at det kan bli vanskelig å handle profesjonelt overfor det	Barnet som gjør at du blir sintere enn situasjonen skulle tilsi.	Du tar sjelden eller aldri kontakt med barnet.	Dette er et barn du har lett for å like og bli glad i, men ikke på en slik måte at du ikke greier å sette grenser for det
	Barnet du ikke alltid forstår.	Barnet er litt «usynlig» for deg i mange situasjoner	
	Barnet du ikke føler det er spesielt lett å like		

Samtale om barnets trivsel i barnehagen

Navn:	
Dato:	
1	Hva liker du å gjøre i barnehagen?
2	Har du det bra i barnehagen? - Hvorfor har du det bra/ikke bra?
3	Kan du si navnene på de tre barna du leker mest med i barnehagen?
4	Kan du si navnene på de tre barna du har mest lyst til å leke sammen med i barnehagen? Som det er artigst å leke med.
5	Er det noen i barnehagen det er vanskelig å leke sammen med?
6	Ser du noen som er alene i leken i barnehagen?
7	Vet du om noen som av og til er ekle mot hverandre i barnehagen? Om ja: Hvem? Hva gjør de?
8	Hvem av barna bestemmer mest i leiken i barnehagen?
9	Er det lett å spørre de voksne om hjelp i barnehagen? Hvem av de voksne spør du helst om hjelp?
10	Syns du at de voksne i barnehagen hører på deg?

Jeg blir meg i møte med deg» Våre møter former hvordan jeg liker meg selv, regulerer meg selv og klarer meg selv.

Beskjeder:

- Ikke gi unødvendige beskjeder
- Gi en beskjed om gangen
- Ha realistiske forventninger, og bruk alderstilpassede beskjeder.
- Bruk «gjør»- beskjeder.
- Gi barna nok tid til å adlyde.
- Ikke true barna
- Bruk «først/så»-beskjeder.
- Gi korte og presise beskjeder.

Ros for det du gjør	Anerkjennelse for den du er
Positiv respons på forsøk og prestasjon Gir barnet pågangsmot og selvstendighet Får barnet til å føle at det mestrer - «så flink du var som prøvde det» - «så dyktig du var som klarte det»	Få barnet til å føle seg verdifull i seg selv. - At det har egenverdi, uavhengig av prestasjon. «så godt det er å være sammen med deg» «Jeg blir så glad når du kommer til meg».
Dette bygger selvtillit	Dette bygger selvfølelse

Redefinering

- Synet på barnet påvirker hvordan vi møter barnet og dermed hvor gode omsorgsgivere vi er for barna.
- Synet på barnet påvirker barnets selvbilde.
- Barn lever ofte opp til voksnes forventninger.
- De voksnes syn på barnet vil påvirke de andre barnas syn på barnet.

Tenk på et barn du opplever er utfordrende å være sammen med/forholde seg til pga måten barnet er på.

Hvordan kan disse egenskapene snus til å bli noe positivt? Hvordan redefinere disse egenskapene?

*Det du sier om meg
Det du tror om meg
Slik du er mot meg
Hvordan du ser på meg
Hva du gjør med meg
Hvordan du hører på meg
Slik blir jeg!*

M. Jennes

